

Relacja z uroczystości uruchomienia nowej platformy usług bibliotecznych

Alma Ex Libris oraz multiwyszukiwarka Primo VE w AGH

Agnieszka Podrazik
Biblioteka Główna AGH

Implementacja systemu Alma Ex Libris, jednego z najbardziej zaawansowanych rozwiązań w zarządzaniu zasobami bibliotecznymi na świecie, wprowadziła nową jakość w organizacji pracy bibliotek AGH oraz przyniosła znaczące udogodnienia dla użytkowników. Dzięki integracji wszystkich zasobów – od tradycyjnych książek i czasopism, poprzez kolekcje cyfrowe, aż po zasoby elektroniczne, zarówno subskrybowane, jak i dostępne publicznie – korzystanie z biblioteki stało się bardziej intuicyjne i efektywne.

Nowoczesny system Alma oraz multiwyszukiwarka Primo VE to odpowiedź na rosnące potrzeby współczesnego środowiska akademickiego, które ceni szybki dostęp do wiedzy, innowacyjność oraz funkcjonalność. Jest to także krok w kierunku dalszej cyfryzacji zasobów bibliotecznych oraz dostosowania uczelni do światowych standardów w zakresie usług bibliotecznych. Dla społeczności AGH wdrożenie tych rozwiązań oznacza efektywniejsze wykorzystanie bogatych zasobów wiedzy, co powinno przełożyć się na rozwój naukowy i jeszcze lepsze wyniki badań.

Wyjątkowe wydarzenie, jakim była gala z okazji uruchomienia systemu Alma Ex Libris oraz multiwyszukiwarki Primo VE w bibliotekach AGH, zgromadziło przedstawicieli władz uczelni, instytucji partnerskich, dyrektorów i kierowników jednostek AGH, dyrektorów Bibliotek Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego (KZB), członków Rady Bibliotecznej oraz pracowników bibliotek AGH, podkreślając przełomowe znaczenie tego projektu dla całej społeczności akademickiej AGH.

Galę uhonorowali swoją obecnością prof. Jerzy Lis – Rektor AGH, prof. Marek Gorgoń – Prorektor ds. Nauki, Joanna Sajdłowska-Filar – Kwestor AGH oraz dziekani i prodziekani wydziałów AGH: prof. Agnieszka Kopia, prof. Edyta Kucharska, prof. Monika Motak, prof. Jacek Gądecki, prof. Ryszard Hejmanowski, prof. Daniel Saramak, prof. Paulina Krakowska-Madejska i dr inż. Jerzy Dzieża.

Gośćmi specjalnymi uroczystości byli: Kacper Trzaska – wicedyrektor Biblioteki Narodowej (reprezentujący dr. Tomasza Makowskiego – dyrektora BN) oraz Maciej Dziubecki – prezes firmy Aleph Polska

11 grudnia 2024 roku w Bibliotece Głównej AGH odbyła się uroczysta gala z okazji uruchomienia nowoczesnego systemu bibliotecznego Alma Ex Libris oraz multiwyszukiwarki Primo VE. Nowa platforma została udostępniona społeczności AGH 27 listopada 2024 roku, po wielu miesiącach intensywnych przygotowań i prac wdrożeniowych.

wraz z zespołem wdrożeniowym: Agatą Czarnotą-Bajorek, Martą Kańtoch i Anetą Fijotek.

W gali licznie uczestniczyli dyrektorzy i kierownicy jednostek AGH: Bogdan Stępniewski – Dyrektor Centrum Współpracy i Transferu Technologii AGH, dr inż. Grzegorz Król – Dyrektor Sektora IT AGH, Agnieszka Chrząszcz – Dyrektor Centrum e-Learningu i Innowacyjnej Dydaktyki AGH oraz Anna Krukiewicz-Gacek – Dyrektor Studium Języków Obcych i Karol Krawentek – Zastępca Dyrektora Cyfronetu AGH wraz z pracownikami Roksana Wilk i Andrzejem Zemłą.

Obecni byli także inni przedstawiciele środowiska AGH: prof. Piotr Czaja – Prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Wychowanków AGH, prof. Jerzy Wiciak – członek Rady Bibliotecznej, prof. Jerzy Kwaśniewski, dr inż. Ewa Niewiara – Przewodnicząca NSZZ "Solidarność" AGH, Magdalena Ostasz – Koordynatorka Zespołu Radców Prawnych AGH, Agnieszka Zatyka-Szlachcic – Rzeczniczka Praw Studenta AGH, Artur Lesner – Rzecznik Równości AGH, Anna Żmuda-Muszyńska – Rzeczniczka Prasowa AGH, Kamila Kochan – Przewodnicząca URSS AGH oraz Mateusz Gala – Przewodniczący Zarządu URSD AGH.

W uroczystości wzięli udział dyrektorzy i wicedyrektorzy bibliotek KZB: dr Leszek Szafrąński i Tomasz Zacharski – zastępcy Dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, dr Agnieszka Fluda-Krokos – Dyrektor Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, Ewelina Poraj-Chlebowska – Kierownik Biblioteki AST w Krakowie, Anna Krzynówek – Kierownik Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej w Krakowie, Magdalena Spyra – Kierownik Biblioteki Międzynarodowego Centrum Kultury, Anna Uryga – Dyrektor Biblioteki Medycznej UJ Collegium Medicum, Marek Górski – Dyrektor Biblioteki Głównej Politechniki Krakowskiej, Paweł Jakubiec – Dyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Rolni-

Katalogi online (ang. OPAC – online public access catalog) przeszły długą drogę ewolucji, której korzenie sięgają już starożytności. Od najwcześniejszych prób porządkowania wiedzy ludzie nieustannie poszukiwali sposobów na efektywne zarządzanie informacją. Jednym z kluczowych momentów w historii katalogowania były Pinakes, stworzone przez Kallimacha z Cyreny, bibliotekarza legendarnej Biblioteki Aleksandryjskiej. Uznaje się je dziś za pierwszą bibliografię i katalog biblioteczny. W kolejnych stuleciach pojawiały się inwentarze, spisy oraz katalogi kartkowe, które stopniowo prowadziły do przelomu, jakim była era komputeryzacji. Rozwój katalogów cyfrowych nabrał tempa zwłaszcza po 1991 roku, kiedy pojawiła się usługa WWW. OPAC-y, począwszy od lat 90., ewoluowały w czterech wyraźnych generacjach, każda z nich niosąc nowe możliwości technologiczne i funkcjonalne.

czego w Krakowie, Sebastian Wojnowski – Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Papieskiego JP II w Krakowie, Tomasz Rusin – Dyrektor Biblioteki Głównej AWF w Krakowie, Sławomir Sobczyk – Dyrektor Biblioteki ASP w Krakowie oraz byli dyrektorzy BG AGH: Ewa Dobrzyńska-Lankosz i dr Jerzy Krawczyk. Najliczniejszą grupę obecnych stanowili pracownicy Biblioteki Głównej AGH oraz bibliotek wydziałowych, w tym członkowie Zespołu ds. Wdrożenia Platformy Usług Bibliotecznych.

Zgromadzonych gości przywitał dr Stanisław Skórka, a galę otworzył prof. Jerzy Lis, który wyraził uznanie i podziękowania dla bibliotekarza, którzy podjęli trud implementacji nowego systemu oraz dla instytucji realizujących projekt z AGH: Biblioteki Narodowej i firmy Aleph Polska.

Następnie głos zabrac Kacper Trzaska, który odczytał list gratulacyjny od dr. Tomasza Makowskiego. W swoim liście dyrektor Makowski podkreślił cenny wkład BG AGH w rozwój połączonych katalogów oraz docenił wysoki poziom organizacji pracy zespołu wdrożeniowego. Wyraził również uznanie dla liderów projektu – dyrektora Stanisława Skórki, jego zastępczyni Agnieszki Podrazik oraz Bogusławy Machety – za sprawne zarządzanie wdrożeniem, jak również dla administratorki systemu Barbary Balickiej za przeprowadzenie migracji danych oraz Marty Urbaniec za przygotowanie zespołu katalogerskiego do rozpoczęcia współpracy z Biblioteką Narodową. Praca wszystkich członków zespołu przyniosła efekt w postaci najwyższej oceny wdrożenia, dzięki czemu BG AGH stała się referencyjną dla kolejnych bibliotek planujących podłączenie do systemu Alma i wyszukiwarki Primo. Na koniec dyrektor Makowski złożył wyrazy uznania rektorowi AGH za znakomite przywództwo oraz najlepsze życzenia dalszych sukcesów w rozwoju uczelni i realizacji kolejnych ambitnych planów.

Następnie głos zabrac Maciej Dziubecki, który wyraził podziękowania dla zespołu bibliotekarzy z AGH. Aleph Polska ma na swoim koncie dziesiątki wdrożeń systemów i narzędzi Ex Libris, i dzięki swojej specjalizacji staje się wiodącym partnerem tego producenta oprogramowania dla bibliotek. Jest to możliwe także dzięki doświadczeniu zdobywanemu we współpracy z dużymi polskimi bibliotekami akademickimi.

Jako ostatni w części wprowadzającej głos zabrac prof. Jerzy Kwaśniewski z WIMiR, członek Rady Normalizacyjnej z ramienia AGH, który przekazał gratulacje oraz wyrazy uznania od Ewy Zielińskiej – Prezes PKN, która podkreśliła wkład Biblioteki Głównej AGH w edukację normalizacyjną oraz wysiłki na rzecz ochrony historycznych zbiorów normalizacyjnych.

Część merytoryczną gali, czyli właściwe zapoznanie zgromadzonych z platformą Alma i Primo VE

w Bibliotekach AGH rozpoczęło wystąpienie dyrektora dr. Stanisława Skórki poświęcone historii katalogów bibliotecznych:

Katalogi online (ang. OPAC – online public access catalog) przeszły długą drogę ewolucji, której korzenie sięgają już starożytności. Od najwcześniejszych prób porządkowania wiedzy ludzie nieustannie poszukiwali sposobów na efektywne zarządzanie informacją. Jednym z kluczowych momentów w historii katalogowania były Pinakes, stworzone przez Kallimacha z Cyreny, bibliotekarza legendarnej Biblioteki Aleksandryjskiej. Uznaje się je dziś za pierwszą bibliografię i katalog biblioteczny. W kolejnych stuleciach pojawiały się inwentarze, spisy oraz katalogi kartkowe, które stopniowo prowadziły do przelomu, jakim była era komputeryzacji. Rozwój katalogów cyfrowych nabrał tempa zwłaszcza po 1991 roku, kiedy pojawiła się usługa WWW. OPAC-y, począwszy od lat 90., ewoluowały w czterech wyraźnych generacjach, każda z nich niosąc nowe możliwości technologiczne i funkcjonalne.

Pierwsza generacja katalogów cyfrowych, która zdominowała początek lat 90., była inspirowana tradycyjnymi katalogami kartkowymi. Te systemy dedykowane były jednej bibliotece. Funkcje ograniczały się do podstawowych zadań, takich jak wyszukiwanie, zamawianie i wypożyczanie książek. Możliwości wyszukiwania były jednak dość ubogie – opierały się na pierwszym znaczącym słowie w tytule, nazwie autora lub temacie. Druga generacja OPAC-ów wprowadziła zintegrowane systemy biblioteczne, zaprojektowane bardziej z myślą o bibliotekarzach niż o użytkownikach. Dzięki graficznym interfejsom użytkownika oraz wprowadzeniu algebry Boole'a, katalogi te umożliwiały bardziej zaawansowane wyszukiwanie. Wciąż jednak wymagały od użytkowników dużej wiedzy i precyzyjnych informacji o poszukiwanych materiałach, przez co były bardziej przydatne do znajdowania znanych pozycji niż eksplorowania zbiorów. Trzecia generacja, która pojawiła się na początku XXI wieku, przyniosła istotne zmiany dostosowane do potrzeb użytkowników. Wprowadzono wyszukiwanie federacyjne, które umożliwiałało jednoczesne przeszukiwanie wielu baz danych i zasobów z różnych bibliotek. Kluczową innowacją była nawigacja fasetowa, której koncepcję opracował jeszcze w latach 20. XX wieku Shiyali R. Ranganathan. Pozwalała ona na filtrowanie wyników i formułowanie zapytań poprzez kliknięcia, co znacznie ułatwiałało proces wyszukiwania. Katalogi zaczęły wspierać także mechanizmy odkrywania treści (discovery), ułatwiając użytkownikom przeglądanie metadanych i znajdowanie nowych, nieoczywistych źródeł informacji. Czwarta generacja OPAC-ów, rozwijana współcześnie, opiera się na zasadach FAIR (Findable, Accessible,

fot. E. Tabisz

fot. E. Tabisz

Interoperable, Reusable) i interoperacyjności. Nowoczesne katalogi łączą dostępność zasobów z zaawansowanymi mechanizmami wyszukiwania, zapewniając zgodność z globalnymi standardami oraz integrację z różnorodnymi systemami. Dzięki temu stają się one narzędziami nie tylko do wyszukiwania, ale także do efektywnego zarządzania informacją w skali międzynarodowej. Ta ewolucja OPAC-ów pokazuje, jak dynamicznie zmieniały się potrzeby użytkowników oraz technologie wspierające zarządzanie wiedzą. Od prostych narzędzi nawiązujących do katalogów kartkowych po zaawansowane systemy o globalnym zasięgu – katalogi online stały się kluczowym elementem współczesnych bibliotek.

Dyrektor Stanisław Skórka przekazał następnie głos pracownikom biblioteki, odpowiedzialnym bezpośrednio za realizację projektu. Bogusława Macheta – Kierownik Zespołu ds. Wdrożenia Platformy Usług Bibliotecznych w AGH, w swoim wystąpieniu omówiła szczegółowo etapy wdrożenia systemu Alma oraz wyszukiwarki Primo VE. Podkreśliła, że projekt był ogromnym wyzwaniem, obejmującym migrację danych, integrację procesów bibliotecznych oraz szkolenie zespołu. Dzięki zaangażowaniu i wyczerpanej pracy zespołu wdrożeniowego Biblioteka Główna AGH, jako jedna z niewielu instytucji w Polsce, przeprowadziła pełne wdrożenie Almy, obejmujące wszystkie procesy od gromadzenia zbiorów po udostępnianie. Uruchomienie Almy i Primo VE pozwoliło zintegrować zasoby fizyczne i cyfrowe, wprowadzić spersonalizowane wyszukiwanie oraz zautomatyzować procesy, takie jak wypożyczalnia międzybiblioteczna, co szczególnie wyróżniło BG AGH wśród innych polskich bibliotek. Ważnym osiągnięciem było także połączenie zasobów biblioteki wydziałowej WIMiR ze wspólnym katalogiem AGH, co spowodowało, że wszystkie Biblioteki AGH tworzą obecnie jednolitą sieć biblioteczno-informacyjną. Pracownicy AGH wykazali się nie tylko profesjonalizmem, ale i pasją, co zaowocowało docenieniem projektu

na poziomie krajowym – wdrożenie zostało uznane za najlepsze w Polsce. To imponujące osiągnięcie otwiera nowe możliwości rozwoju usług bibliotecznych i jeszcze lepsze wsparcie ze strony bibliotek AGH dla społeczności akademickiej. Marta Urbaniec omówiła funkcjonalności systemu Alma w zakresie kompleksowego zarządzania zbiorami bibliotecznymi. System umożliwia gromadzenie, katalogowanie i udostępnianie zasobów, zapewniając jednocześnie monitorowanie ich stanu i szybkie reagowanie na potrzeby użytkowników. Alma integruje także zarządzanie subskrypcjami czasopism elektronicznych i baz danych. System ponadto oferuje narzędzia analityczne, które pozwalają monitorować wykorzystanie zasobów, analizować trendy oraz podejmować decyzje oparte na danych, umożliwiając lepsze dostosowanie oferty do oczekiwań użytkowników. Moduł gromadzenia, będący kluczowym elementem systemu, wspiera proces zamawiania i rejestrowania nowych pozycji, integrując te działania z zarządzaniem budżetem biblioteki. Pozwala to na efektywną kontrolę wydatków i szybkie udostępnienie nowych materiałów użytkownikom. Funkcjonalności katalogowe Almy obejmują tworzenie, edytowanie oraz współdzielenie rekordów bibliograficznych, co sprzyja współpracy między instytucjami bibliotecznymi. W zakresie zasobów elektronicznych Alma zarządza licencjami i subskrypcjami, monitorując warunki licencyjne, daty ważności oraz dostępność dla użytkowników. Monika Szuman – kierownik Oddziału Udostępniania Zbiorów BG, przedstawiła funkcjonalności systemu Alma w kontekście udostępniania zasobów bibliotecznych, podkreślając nowe zasady i możliwości, jakie oferuje system. Alma w AGH przede wszystkim umożliwiła wprowadzenie jednego konta bibliotecznego dla użytkowników Biblioteki Głównej i bibliotek wydziałowych, wprowadzając jednocześnie bezpieczne logowanie przez SSO AGH. Nowy system wprowadza także większe limity wypożyczeń, całkowite zniesienie

fot. z lewej: Rektor AGH gratuluje wprowadzenia nowej platformy usług bibliotecznych systemu

fot. z prawej: prof. M. Gorgoń uruchamia pierwsze wypożyczenie w systemie w towarzystwie dyr. BG – dr. S. Skórki oraz kierownik Oddziału Udostępniania – M. Szuman

Alma w AGH przede wszystkim umożliwiła wprowadzenie jednego konta bibliotecznego dla użytkowników Biblioteki Głównej i bibliotek wydziałowych, wprowadzając jednocześnie bezpieczne logowanie przez SSO AGH. Nowy system wprowadza także większe limity wypożyczeń, całkowite zniesienie ograniczeń liczby prolongat oraz wydłużenie terminów zwrotów książek. Dzięki integracji z systemem USOS ważność konta bibliotecznego jest automatycznie przedłużana, co eliminuje konieczność rokrocznego odnawiania kont przez samych zainteresowanych. Czytelnicy mogą również samodzielnie dokonywać rezerwacji wypożyczonych książek.

ograniczeń liczby prolongat oraz wydłużenie terminów zwrotów książek. Dzięki integracji z systemem USOS ważność konta bibliotecznego jest automatycznie przedłużana, co eliminuje konieczność rokrocznego odnawiania kont przez samych zainteresowanych. Czytelnicy mogą również samodzielnie dokonywać rezerwacji wypożyczonych książek. Nowość, jaką są płatności online pozwala na łatwe regulowanie opłat bibliotecznego bez konieczności wizyty w bibliotece, co zwiększa komfort użytkowników. W ciągu najbliższych miesięcy zostanie uruchomione elektroniczne zamawianie czasopism oraz usługa digitalizacji fragmentów materiałów ze zbiorów Biblioteki Głównej AGH. System Alma oferuje również przyjazny interfejs użytkownika, w którym czytelnicy widzą informacje o stanie swoich kont, zarezerwowanych pozycjach czy historię wypożyczeń. Alma wprowadza bardziej elastyczne i wygodne rozwiązania zarówno dla użytkowników jak i bibliotekarzy, czyniąc cały proces obsługi bardziej efektywnym i przyjaznym. Zgromadzeni na gali słuchając informacji przedstawionych przez Monikę Szuman o wprowadzonych zmianach i innowacjach, dali wyraz prawdziwemu zadowoleniu. Ostatnie wystąpienie dotyczące nowego systemu przygotowali Michał Górski oraz Agnieszka Podrazik. Zaprezentowali praktyczną stronę wyszukiwarki Primo VE jako nowoczesnego narzędzia wspierającego użytkowników w odnajdywaniu potrzebnych materiałów. Multiwyszukiwarka Primo VE (dostępna pod adresem: katalog.agh.edu.pl) umożliwia użytkownikom przeszukiwanie zasobów w spersonalizowany i wygodny sposób. Pracownicy naukowcy oraz studenci AGH od teraz, w kilka sekund, mogą dotrzeć do potrzebnych materiałów. Michał Górski zwrócił uwagę na intuicyjność Primo VE, które pozwala użytkownikom przeszukiwać jednocześnie zasoby dostępne zarówno na miejscu jak i online. Omówił cztery obszary prowadzenia wyszukiwań – od zasobów dostępnych w AGH

po połączone katalogi bibliotek projektu OMNIS. Podkreślił, że wyszukiwarka eliminuje potrzebę korzystania z kilku różnych platform, co przyspiesza proces poszukiwania informacji. Wyjaśnił także ideę wirtualnej półki oraz możliwość tworzenia cytowań w różnych stylach.

Z kolei Agnieszka Podrazik szczegółowo wyjaśniła zasady skutecznego wyszukiwania w Primo VE, w tym zastosowanie operatorów logicznych (AND, OR, NOT), znaków wieloznacznych i innych symboli, które pozwalają na budowanie bardzo precyzyjnych zapytań. Przedstawiła kilka rozbudowanych przykładów z wykorzystaniem dostępnych operatorów, filtrów oraz faset i pokazała, jak skutecznie ograniczać liczbę wyników – od kilkudziesięciu lub kilkunastu tysięcy do kilkudziesięciu najbliższych zapytaniu pozycji. Wskazała także, jak szybko można zamówić pozycje niedostępne w zasobach AGH, czy to składając zamówienie przez Wypożyczalnię Międzybiblioteczną, czy proponując zakup publikacji do zbiorów BG AGH. Dostosowanie wyszukiwarki Primo VE do potrzeb użytkowników AGH wymagało wielu zabiegów, między innymi przygotowania kilkuset wersów kodu. Autorzy prezentacji o możliwościach Primo VE wyrazili nadzieję, że efekt, który udało się osiągnąć, spełni oczekiwania użytkowników.

Po wysłuchaniu merytorycznych wystąpień wprowadzających zebranych w zawilości nowego systemu bibliotecznego, prof. Marek Gorgoń (sprawujący opiekę nad bibliotekami AGH), został poproszony przez Monikę Szuman o dokonanie symbolicznego otwarcia Almy i Primo VE w AGH przez wypożyczenie pozycji na swoje konto biblioteczne. Po prawidłowo wykonanej przez rektora operacji książka autorstwa Michiko Aoyama: *Wszystko, czego szukasz, znajdziesz w Bibliotece*, znalazła się na koncie bibliotecznym rektora, a w Czytelnii Ogólnej BG AGH rozległy się gromkie brawa. Profesor Gorgoń zwrócił się do zebranych, dziękując za trud wdrożenia systemu.

Miłym akcentem wieńczącym galę z okazji otwarcia systemu Alma i wyszukiwarki Primo było odsłonięcie wielkoformatowej grafiki, powstałej w sali szkoleniowej nr 3 na parterze. Pomieszczenie zostało niedawno wyremontowane oraz wyposażone na potrzeby pracy grupowej studentów. Autorami murala są artyści Katarzyna Wójtów-Zielińska oraz Mateusz Wójtów, a projekt wsparła Fundacja Studentów i Absolwentów AGH ACADEMICA. Uroczystego odsłonięcia muralu dokonał prof. Marek Gorgoń. Sala otrzymała oficjalną nazwę „Pod Muralem”.

Na zakończenie dyrektor Stanisław Skórka zaprosił zgromadzonych na poczęstunek, który dał przestrzeń do rozmów i wymiany opinii na temat nowo wdrożonego systemu oraz jego roli w rozwoju Bibliotek AGH.

Prof. J. Lis oglądający najnowszy mural w AGH podczas otwarcia sali dla studentów „Pod Muralem”

